

4.1.2024

Lausunto YVA-lain mukaisesta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ja osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, Myllykankaan tuulivoimahanke, Sonkajärvi (IIS/822/11.01.00.04/2023)

Valmistelijat ympäristöjohtaja Martti Veteli, p. 0400 271 193, ympäristönsuojelutarkastaja Helena Tukiainen, p. 0400 144 452 ja ympäristöterveystarkastaja Mikko Piippo p. 0400 144 461.

Pohjois-Savon ELY-keskus on pyytänyt Ylä-Savon ympäristölautakunnalta lausuntoa Sonkajärven kunnan alueelle sijoittuvan Myllykankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (YVA-ohjelma). Arviointiohjelma on nähtävillä 5.12.2023- 15.1.2024 ja ohjelmaa koskevat mielipiteet ja lausunnot tulee toimittaa ELY-keskukselle 15.1.2024 mennessä.

Sonkajärven kunta on asettanut samaan aikaan nähtäville Myllykankaan hanketta koskevan osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) ja siitä pyydetään myös lausuntoa 15.1.2024 mennessä.

Ylä-Savon ympäristölautakunta hoitaa Sonkajärven kunnan ympäristönsuojelusuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisen tehtävät.

Hankekuvaus ja arvioitavat vaihtoehdot

YIT Energy Oy suunnittelee Myllykankaan tuulivoimavoimapuistoa Sonkajärven kuntaan Pohjois-Savon ja Kainuun maakunnan rajalle. Hankealue rajautuu etelässä osin Vieremän kunnan rajaan ja pohjoisreunaltaan Kajaanin kaupungin rajaan. Myllykankaan tuulivoimahankkeen kokonaispinta-ala on noin 2160 hehtaaria ja alue on suurelta osin metsätalouskäytössä. Hankealueelle suunnitellaan enimmillään 12 uuden tuulivoimalan rakentamista. Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho 7-9 MW. Tuulivoimapuiston kokonaisteho on maksimissaan arviolta 84 -108 MW.

Tuulivoimapuisto on kaavailtu liitettäväksi valtakunnan verkkoon uudelta Höyttikangas -nimiseltä sähköasemalta, jota Fingrid Oyj suunnittelee Vuolijoen sähköaseman itäpuolelle. Sähkönsiirron liityntää varten rakennetaan uusi 14–16 kilometriä pitkä 110 tai 400 kV ilmajohto Myllykankaan hankealueelta pohjoiseen. Kaikki siirtymäjohtojen reittivaihtoehdot sijoittuvat pääosin Fingrid Oyj:n 400 kV Vuolijoki-Alapitkä-voimajohtokäytävään.

Hankkeen YVA:ssa tarkastellaan tuulivoimaloiden osalta seuraavia toteutusvaihtoehtoja:

Vaihtoehto VE0: Hanketta ei toteuteta.

Vaihtoehto VE1: Hankealueelle rakennetaan enintään 12 uutta tuulivoimalaa. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho noin 7–9 MW.

4.1.2024

Vaihtoehto VE2: Hankealueelle rakennetaan enintään seitsemän uutta tuulivoimalaa. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho noin 7–9 MW.

Sähkön siirron osalta YVA-menettelyssä on tarkasteltavana kolme eri vaihtoehtoa:

SVE1: Hankkeen sähkön siirtoa varten hankealueen keskivaiheille rakennetaan sähköasema. Sähkön siirron liityntää varten rakennetaan uusi noin 15,2 kilometriä pitkä 110 tai 400 kV ilmajohto hankealueelta pohjoiseen Fingrid Oyj:n suunnitteilla olevalle Höyttikankaan sähköasemalle. Voimajohto sijoittuu pääosin Fingrid Oyj:n 400 kV Vuolijoki-Alapitkä-voimajohtokäytävään.

SVE2: Hankkeen sähkön siirtoa varten hankealueen pohjoisosaan rakennetaan sähköasema. Sähkön siirron liityntää varten rakennetaan uusi noin 13,7 kilometriä pitkä 110 tai 400 kV ilmajohto hankealueelta pohjoiseen Fingrid Oyj:n suunnitteilla olevalle Höyttikankaan sähköasemalle. Voimajohto sijoittuu pääosin Fingrid Oyj:n 400 kV Vuolijoki-Alapitkä-voimajohto-käytävään.

SVE3: Hankkeen sähkön siirtoa varten hankealueen keskivaiheille rakennetaan sähköasema. Sähkön siirron liityntää varten rakennetaan uusi noin 15,9 kilometriä pitkä 110 tai 400 kV ilmajohto hankealueelta pohjoiseen Fingrid Oyj:n suunnitteilla olevalle Höyttikankaan sähköasemalle. Joutensuon eteläpuolella voimajohto eroaa Fingrid Oyj:n 400 kV Vuolijoki-Alapitkä voimajohtokäytävästä ja sijoittuu sen länsipuolelle noin 4,6 kilometrin matkalla, yhtyen jälleen Rytisuon kohdalla Vuolijoki-Alapitkä-voimajohto-käytävään.

Lausunto

Ylä-Savon ympäristölautakunta esittää lausuntonaan Myllykankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ja Sonkajärven kunnan Myllykankaan osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta seuraavaa:

Maakuntakaavaa edellyttävän seudullisen kokoluokan tuulivoimapuiston rajana pidetään kahdeksaa (8) teollisen kokoluokan voimalaa. Tätä pienempiä tuulivoimahankkeita voi suunnitella suoraan osayleiskaavalla. Myllykankaan hankealue ei sijoitu Pohjois-Savon tuulivoimamaakuntakaavan tuulivoima-alueelle.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan on kattavasti koottu tietoa alueen luontoarvoista. Arviointiohjelmassa kerrotaan mm. että: *"Hanke sijoittuu Talaskankaan Natura-alueen viereen, ja hankealueella ja sen läheisyydessä on useita luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvia alueita tai muita luonnonsuojelualueita. Muita alle kymmenen kilometrin etäisyydelle voimaloista sijoittuvia Natura-alueita ovat Naimapuron metsä (FI0600069, SAC) noin 4,2 kilometrin etäisyydellä molempien hankevaihtoehtojen lähimmästä voimaloista sekä Tavisuo (FI0600060, SAC) noin 7,2 kilometrin etäisyydellä molempien hankevaihtoehtojen lähimmästä voimalasta. Hankealueelle sijoittuvat osittain sekä Talaskankaan kansainvälisesti (IBA), Talaskangas-Joutensuon valtakunnallisesti (FINIBA) että Talaskankaan maakunnallisesti (MAALI) arvokkaat lintualueet, jotka on tunnistettu arvokkaiksi linnuston muutonaikaisiksi lepäily ja ruokailualueiksi.*

4.1.2024

Hankealueen lintulajiston arvioidaan olevan suhteellisen runsasta ja monipuolista. Erityisesti alueen soilla ja kosteikoilla arvioidaan pesivän suojellisesti arvokasta suo- ja kosteikkolintulajistoa. Myös arvokkaan metsälajiston arvellaan olevan runsasta. Runsa pesimälinnusto houkuttelee alueelle myös saalistavia päiväpetolintuja. Alueen metsäkanalintukantojen voidaan arvella olevan runsaita. Erityisesti teerille on hankealueella runsaasti potentiaalisia soidinalueita. Myös riekkoa esiintyy alueella. Runsa pesimälinnusto, erityisesti kanalinnut, houkuttelevat alueelle myös saalistavia päiväpetolintuja. Metsähallituksen petolinturekisterin mukaan hankealueen lähiympäristössä sijaitsee kaksi Metsähallituksen vastuupetolintulajin reviiriä. Tiedossa on myös yksi sääksen pesäpaikka, joka sijaitsee noin yhdeksän kilometrin etäisyydellä hankealueen rajasta.

Hankealueen eläimistöön kuuluvat suurpedoista susi, karhu, ilves ja ahma. Karhu, susi ja ilves ovat EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittuja lajeja, ahma taas luontodirektiivin liitteen II laji. Oulujärven eteläpuolisella alueella esiintyy metsäpeuraa, joka on EU:n luontodirektiivin liitteen II laji. Hankealue on Suomenselän peuran Pohjois-Pohjanmaan osakannan sekä Kainuun peurakannan vaihtumisasialueella, ja metsäpeuran liikkumisasialueella.”

Maakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaan Natura-alueiden ja niiden viereisten alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000-verkoston kuuluvien alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.

Luonnonvarakeskuksen (Luke) kansainvälisen koostejulkaisun mukaan monet lintu- ja nisäkäryhmät väistävät tuulivoimaa. Luken tutkimusryhmä koosti yhteen 84 tutkimusta 22 maasta ja erotti niistä 160 tapausta, joissa tuotettiin tietoa siitä, kuinka kauas tuulivoimalat vaikuttavat eri lintu- ja nisäkäryhmiin. Tutkittuja vaikutuksia olivat esimerkiksi populaatiokoon pieneneminen, muutokset lintujen soidinkäyttäytymisessä, poikastuoton väheneminen ja poikaskuolleisuuden kasvu. Tutkituissa tapauksissa tuulivoimaloiden alueelta kauemmaksi siirtyi 63 % linnuista, 72 % lepakoista ja 67 % maanisäkkäistä.

Kajaanin kaupungissa on valmistumassa selvitys, jonka tarkoituksena on kartoittaa olemassa olevaan tietoon pohjautuen Kajaanin ekologinen verkosto. Työssä tunnistetaan verkoston kriittiset osat, joita ovat luonnon ydinalueet, ekologiset yhteydet sekä verkoston katkoskohdat ja kehityspaikat. Selvitys ulottuu maakuntien rajalle mukaan lukien Talaskankaan ja Myllykankaan alue. Myllykankaan ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee selvittää tuulivoimahankkeen vaikutus valtakunnalliseen ja maakunnalliseen ekologiseen verkostoon.

Hankealueen kaakkoispuolelle, lähimmillään noin 1,6 kilometrin etäisyydelle hankealueesta sijaitsee Järvenpään 1-luokkaan kuuluva pohjavesialue. Alueella sijaitsee käytössä oleva vedenottamo. Yva-ohjelmassa on kerrottu, että kulku Myllykankaan alueelle tapahtuu todennäköisesti valtatieltä 5 lähtevän Talaskankaantien kautta kolmelle hankealueelle johtavalle yksityis- tai metsäautotielle. Talaskankaantie kulkee Järvenpään pohjavesialueen halki noin 1,5 kilometrin matkalta. Kyseistä tietä tullaan todennäköisesti kunnostamaan tai leventämään hankkeen toteutuessa. Lautakunta muistuttaa, että hankkeen rakentamisen aikaiset, Talaskankaantien perusparannuksesta johtuvat vaikutukset Järvenpään pohjavesialueen pohjaveden laatuun ja määrään on selvitettävä ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä. Samoin tulee selvittää liikenteen pohjavesivaikutukset

4.1.2024

toiminnan alettua. Mikäli alueella sijaitsee yksityisiä talousvesikaivoja, tulee hankkeen mahdolliset vaikutukset myös niihin arvioida.

Myllykankaan tuulivoimahankkeen läheisyyteen sijoittuu runsaasti muita suunnittelun alla olevia tuulivoimahankkeita. Ohjelman mukaan alle 30 kilometrin etäisyydellä on kaikkiaan 12 tuulivoimahanketta vireillä. Tässä hankkeessa on tärkeää mallintaa perusteellisesti eri hankkeiden melun ja välkkeen yhteisvaikutukset sekä maisemavaikutukset ja huomioida erityisesti Sukevan taajaman suunta, jossa myös iso osa läheisestä asutuksesta sijaitsee. Koska alueella on runsaasti luontoarvoja, myös hankkeiden yhteisvaikutukset luonnonarvoihin tulee selvittää huolella. Talaskankaan tietä tulee käyttämään mahdollisesti myös Kurvilanmäen tuulivoima-alueelle suuntautuva liikenne, joten myös tämän osalta hankkeiden yhteisvaikutukset on selvitettävä.

Hankkeen maisemavaikutuksia arvioitaessa tulee valokuvasovitteita tehdä riittävästi. Valokuvasovitteita olisi hyvä tehdä ainakin Sukevanjärven, Rotimon ja Marttisenjärven ranta-alueilta, missä valtaosa asutuksesta ja loma-asutuksesta sijaitsee. Valokuvasovitteita olisi tehtävä myös korkeimmilta mäki-alueilta.

Yva-ohjelmassa on esitetty, että voimaloiden melu- ja välkehaittoja selvitetään mallintamalla ja tulokset esitetään leviämiskartoilla. Melu- ja välkemallinnukset tulee tehdä vastaavanlaisilla tuulivoimalamalleilla (sama teho/koko/muoto), kuin mitä alueelle on suunniteltu. Ulkomelutasojen tulee lähimmissä asutuksissa selkeästi alittaa Valtioneuvoston asetus tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista (1107/2015) annetut ohjearvot. Tuulivoimalat voivat tarvita ympäristöluvan, mikäli voimaloista voi aiheutua kohtuutonta haittaa (Laki eräistä naapuruussuhteista 13.2.1920/26).

Terveyshaittojen syntymisen kannalta keskeisintä on yöaikainen, mahdollisesti nukkumista häiritsevä melu. Tämän takia on tärkeää, että Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa asunnon ja muiden oleskelutilojen terveydellisistä olosuhteista (545/2015) määrittelemät sisämelun toimenpiderajat otetaan suunnittelussa myös huomioon. Näidenkin toimenpiderajojen tulee vaikutusalueella täyttyä. Yöaikaiseen mahdollisesti unihäiriöitä aiheuttavaan sisämeluun tulkitaan 25 dB yhden tunnin keskiäänitason toimenpiderajaa ($L_{Aeq, 1h}$ (klo 22-7)).

Yva-ohjelman mukaan myös toiminnan lopettamisen aikaisia vaikutuksia arvioidaan. Ympäristölautakunta korostaa, että vaikutuksissa tulee huomioida se, että toiminnan päättyessä kaikki voimalarakenteet on purettava ja poistettava maasta, myös maassa olevat betoniperustukset. Perustukset ovat myös jätettä ja ne tulee ohjata asianmukaiseen jätteen käsittelyyn.

Asianmukaisen jätteenkäsittelyn varmistamiseksi yleiskaavaan tulee sisällyttää määräys, että tuulivoimalaitoksille on haettava purkamislupa. Purkuluvassa voidaan varmistaa, että kaikki purkujätteet menevät asianmukaiseen käsittelyyn.

Hankealueella ei ole kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen myöntämiä ympäristö- tai maa-aineslupia.

Tuulivoimaloiden ja tiestön rakentaminen edellyttää runsaasti maa-aineksia. Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää maa-ainesten saatavuus ja arvioida myös vaikutukset luonnonolosuhteisiin ja lähiasutukseen, mikäli maa-ainesten otto/louhinta tapahtuu hankealueella.

4.1.2024

Mikäli tuulivoimahankealueella on tarkoitus läjittää suuria määriä maa-aineksia, tulee näille kohteille hakea ympäristölupa maankaatopaikkana.

Johtokäytävät tulisi määritellä samanarvoisiksi kuin voimaloiden rakennuspaikat, mikä kannustaisi hanketoimijoita mahdollisimman ekologisiin, maankäytön kannalta tehokkaisiin ratkaisuihin. Luonto- ja kasvillisuusselvitykset tulee tehdä sähkösiirtoreittivaihtoehtojen koko matkalta.

Yhtä voimalaa kohti tarvittava maapinta-ala on noin 1,5 – 2,0 hehtaaria, minkä lisäksi tarvitaan kohteesta riippuen erilaiset pinta-alat teitä ja sähkönsiirtolinjoja varten. Tuulivoimalat sijoittuvat metsäisille alueille, jolloin voimaloiden, teiden ja sähkönsiirtolinjojen pinta-ala vähentää vastaavan määrän metsäpinta-alaa ja aiheuttaa luonnon monimuotoisuuden vähenemistä. Tämän vuoksi tuulivoimahankkeissa tulisi soveltaa Luonnonsuojelulain 5.1.2023/9 (voimassa 1.6.2023 alkaen) 11 luvun mukaista ekologista kompensatiota. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan tulisi lisätä selvitys ekologisesta kompensatiosta.

Myllykankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma ja Sonkajärven kunnan tuulivoimayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma ovat kokonaisuutena ottaen tehty asiantuntevasti ja perusteellisesti. Hankkeessa on esitetty kattavasti lähtötietoja ja hankealueella on suunniteltu vielä tehtäväksi luonto- ja muita selvityksiä. Hankkeen valmistelussa tulee noudattaa avoimuutta ja kuntalaisille sekä erityisesti hankkeen vaikutusalueella asuville tulee järjestää kuulemis- ja tiedotustilaisuuksia. Asukaskyselyn onnistumiseksi tulee siitä jakaa tietoa mahdollisimman laajasti, jotta kyselyyn saadaan riittävästi vastauksia.

Iisalmi 4.1.2024

Ylä-Savon ympäristölautakunta

Martti Veteli
ympäristöjohtaja

Aili Heikkinen
ympäristöterveydenhuollon päällikkö

Jakelu:

Pohjois-Savon Ely-keskus
Sonkajärven kunta

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.